

เรื่องเล่า...จากหมอเลือด

เชื่อน้องโควิด-19 ติดทางเลือดได้ไหม 🤔

ศ. ดร. นพ.วิพร วิประภิต

ในฐานะที่เป็นหมอโรคเลือด ซึ่งต้องใช้เลือดเป็นจำนวนมากเพื่อรักษา คนไข้โรคเลือดโดยเฉพาะโรคธาลัสซีเมีย ผมก็มีคำถามเหมือนทุกคนว่า..

- เชื่อน้องโควิด-19 นี้จะสามารถถ่ายทอดผ่านการรับเลือดได้หรือไม่ ?
- คนไปบริจาคเลือดจะมีความเสี่ยงอะไรไหม ?
- แล้วเชื่อดังกล่าวมันอยู่ในเลือดได้หรือไม่ ?
- ถ้าอยู่ได้ เชื้อจะสามารถมีโอกาสติดไปยังคนที่ต้องทำงานกับเลือด เช่น นักเทคนิคการแพทย์ น้องๆ ที่ ห้องแลปได้ไหม ?

โอ้ยคิดแล้วก็ปวดหัว..อย่างกระนั้นเลยเรามาดูข้อเท็จจริงกันดีกว่า

จากข้อมูลในปัจจุบันจนถึงวันที่ 4 มีนาคมที่ผ่านมา [ออกตัวไว้นิดนะครับ ว่าข้อมูลมีการเปลี่ยนแปลงกันวันต่อวัน พรุ่งนี้มันอาจจะไม่เป็นอย่างที่ผมเขียนวันนี้แล้วก็ได้]

ผมพอจะสรุปได้ดังนี้นะครับ [มาเป็นข้อๆ อีกแล้ว...555]

1

แนวทางของประเทศในฝั่งตะวันตก เช่น สหรัฐอเมริกา (ค่าย AABB (Americal Association of Blood Bank) หรือ ยุโรป (European Center for Disease Control: ECDC) ก็ดูจะมีความแตกต่างกับแนวทางที่ประเทศจีน ทำอยู่ในปัจจุบันในบางประการครับ (ยังไม่รู้ว่าใครดีกว่า แต่รู้แน่ๆ ว่าฟิสิกส์มีประสบการณ์มากกว่าเยอะ...555)

ในปัจจุบันยังไม่มีหลักฐาน หรือมีรายงานคนไข้ ว่าเชื่อน้องโควิด-19 จะสามารถถ่ายทอดได้ผ่านการรับเลือด เชื้อในตระกูลโคโรนาไวรัส เช่น เชื้อ SARs และ MERs ที่ระบาดมาก่อนหน้าก็ไม่ถ่ายทอดทางเลือดเช่นกันครับ...โล่งใจนิดดด....

2

3

อย่างไรก็ตามมีความแตกต่างกันระหว่างเชื้อโคโรนาทั้ง 3 ชนิด

ข้อมูลของเชื้อรุ่นพี่ (พีซาซาร์ และ พีเมอร์) พบว่าสามารถพบเชื้อได้ในเลือด ในน้ำเหลือง และในเม็ดเลือดขาวของผู้ป่วย แต่โดยส่วนใหญ่มักจะพบเชื้อในกระแสเลือดในช่วงระยะที่ผู้ป่วยเริ่มมีอาการ ซึ่งเมื่อถึงระยะนั้นผู้ป่วยก็คงจะไม่ไปบริจาคเลือดแน่ๆ ครับ (ปกติใครมีไข้ เขาก็ไม่รับบริจาคครับ เพราะฉะนั้นโอกาสติดจากการไปนั่งบริจาคเลือดแทบไม่มีนะครับ)

4

แต่อย่างไรก็ตามในทางทฤษฎียังมีความเสี่ยงว่าเชื้อไวรัสในตระกูลนี้ สามารถส่งผ่านจากการรับเลือดได้ เพราะมีการพบเชื้อในเลือด ทำให้ WHO หรือ องค์การอนามัยโลก และองค์การอาหารและยาของอเมริกา (FDA) และ ECDC ไม่แนะนำให้รับบริจาคเลือดจากผู้ที่มีภาวะการระบาดของเชื้ออย่างรุนแรง เช่น เมืองอู่ฮั่น หรือ ในตอนนี้ประเทศไทยก็เพิ่มเป็น 14 ประเทศแล้วนะครับ รวมไปถึงคนที่ประวัติสัมผัสเชื้อ ใกล้ชิดกับคนไข้โควิดนี้ หรือสัมผัสกับผู้ที่กลับมาจากเขตระบาดร้ายแรง... ใครมีประวัติแบบนี้ควรหลีกเลี่ยงการบริจาคเลือดอย่างน้อย 21 วันครับ

และในกรณีของผู้ติดเชื้อที่ได้รับการยืนยันแล้ว “ควรเว้น” จากการบริจาคเลือดอย่างน้อย 28 วัน ภายหลังจากการรักษาจนหายขาด (อยากทำบุญ เราเข้าใจ แต่ต้องใจเย็นๆนะครับ)

5

6

ในเวลานี้ AABB, FDA และ CDC ยัง “ไม่แนะนำ” ให้ดำเนินการตรวจเลือดที่บริจาคเพิ่มเติมใดๆ เพื่อหาไวรัส น้อยโควิดครับ (ตามปกติมาตรฐานธนาคารเลือดจะตรวจหาเชื้อไวรัสพวก HIV ตับอักเสบบี ตับอักเสบบีซี เชื้อซิฟิลิส เป็นต้นครับ) แปลว่า ฝรั่งเศสบอกว่ายังไม่ต้องตรวจครับ...

ฝั่งตะวันตกบอกว่าเอาไว้มันกระจายแพร่ มากกว่านี้แล้วเดี๋ยวเราค่อยมาว่ากันอีกที..555 ประมาณนี้

7

8

ฝั่งจีนทำมากกว่าเยอะครับ เนื่องจากประเด็นสำคัญที่พบว่าในผู้ป่วย COVID-19 ที่ยังไม่มีอาการก็สามารถพบเชื้อได้ในเลือด น้ำเหลืองและเม็ดเลือดขาวชนิดลิมโฟไซต์ สามารถพบเชื้อได้ 1-2 วันก่อนจะเริ่มมีอาการ และเมื่อมีอาการแล้วสามารถพบเชื้อได้ 7-12 วันในรายที่อาการไม่มาก แปลว่าคนที่ไม่มีอาการอาจจะเดินเข้าไปบริจาคเลือดด้วยจิตเมตตาโดยหารู้ไม่ว่าตัวเองอาจจะมีเชื้ออยู่

ในรายที่เป็นรุนแรง อาจจะพบเชื้อในเลือดได้มากกว่า 2 สัปดาห์ ที่สำคัญพบเชื้อมีในอุจจาระได้ด้วย นาน 4-5 สัปดาห์ (แบบนี้เค้าถึงให้เรากินร้อน ช้อนกลาง ล้างมือบ่อยๆ นะครับ)

9

10

การพบเชื้อแบบนี้ทำโดยวิธีการตรวจทาง RT-PCR แยกไม่ได้แน่ครับว่าเป็นเชื้อเป็น หรือ เชื้อตาย แต่อย่างไรก็ตามเพื่อความปลอดภัยไว้ก่อนเราควรจะต้องป้องกันตัวเองไว้ก่อน To die another day ยังไม่ขอตายวันนี้ขอเอาเจ้า..

11

ธนาคารเลือดที่จีนจะถามประวัติเรื่องการสัมผัสโรคยาวไปที่ 28 วัน (ข้างบน 21 วัน) มีการโทรสอบถามผู้บริจาคหลังจากบริจาคมาแล้วว่าตัวเอง คนในบ้าน และคนใกล้ชิดมีอาการป่วยหรือไม่ ถ้ามีอาการป่วยตรวจสอบแล้วว่าการติดเชื้อ ก็ต้องเรียกผลิตภัณฑ์เลือดที่จ่ายออกไปคืนมาทั้งหมด และตรวจสอบผู้ที่ได้รับเลือดที่บริจาคมั่นอย่างต่อเนื่อง

12

เด็ดสุดคือในเมืองหลวงของการระบาดคือเมืองอู่ฮั่น ได้เริ่มทำการตรวจหาเชื้อในเลือดบริจาคทุกถุงด้วยวิธีการตรวจ RNA (RT-PCR) มาตั้งแต่วันที่ 10 กุมภาพันธ์ครับ แต่ตอนนี้ข้อมูลยังไม่มีว่าผลเป็นอย่างไรพวกเราต้องติดตามต่อไปด้วยใจระทึก...

13

สำหรับประเทศไทยมีข้อแนะนำจากสภากาชาดไทย และโรงพยาบาลศิริราช (ดูในรูปประกอบนะครับ) หากมีประวัติสัมผัส เว้นยาวไปเลย 1 เดือน และในคนที่ป่วยควรเว้นยาวไป 3 เดือนเลย แต่อาจมีปัญหาคือ จะทำให้มีจำนวนคนที่บริจาคได้ตามเกณฑ์ลดลง ตอนนี้เราเลยต้องมารณรงค์หาผู้บริจาคกันเพิ่มครับ

มาตรการป้องกันการถ่ายทอด ฉบับที่ 3

5/ โรคติดต่อ COVID-19 ทางโลหิต

การคัดกรองตนเอง ก่อนบริจาคโลหิต

- 1 ผู้ที่อาศัยหรือเดินทางมาจากประเทศที่มีการระบาดของโรคติดต่อเชื้อ COVID-19 จดบริจาคโลหิต 4 สัปดาห์
- 2 ผู้ที่สัมผัสใกล้ชิดกับผู้ป่วยโรคติดต่อเชื้อ COVID-19 จดบริจาคโลหิต 4 สัปดาห์
- 3 ผู้ที่ได้รับการวินิจฉัยว่าติดเชื้อ COVID-19 นับตั้งแต่ตรวจพบเชื้อ และหายป่วย โดยไม่มีอาการใดๆ หลงเหลืออยู่ จดบริจาคโลหิต 3 เดือน
- 4 ภายหลังบริจาคโลหิต หากผู้บริจาคโลหิตได้รับการวินิจฉัยว่าติดเชื้อ COVID-19 ให้แจ้งหน่วยงานที่รับบริจาคโลหิตทราบทันที
- 5 ผู้บริจาคโลหิตต้องตอบคำถามเกี่ยวกับสุขภาพตนเอง โดยให้ข้อมูลตรงตามความเป็นจริง

การป้องกัน

- หลีกเลี่ยงการสัมผัสกับผู้ป่วยที่มีอาการไอ จาม
- ล้างมือบ่อยๆ
- กินอาหารร้อนๆ ปรุงสุกใหม่
- ใช้ช้อนกลาง เมื่อทานอาหารร่วมกับผู้อื่น
- สวมหน้ากากอนามัย เว้นระยะห่างจากผู้อื่น จามหรือไอ จามลงแขน
- หลีกเลี่ยงพื้นที่ที่มีผู้คนหนาแน่น
- รักษาสุขภาพร่างกายให้แข็งแรง ออกกำลังกาย พักผ่อนให้เพียงพอ

เอกสารอ้างอิง
1. NHS Blood and Transplant, Health, Eligibility & Travel - China <https://www.blood.co.uk/knowledgebase/travel>
2. AABB, Update: Impact of 2019 Novel Coronavirus and Blood Safety <http://www.aabb.org/docs/default-source/government-documents/impact-of-2019-novel-coronavirus-on-blood-donation.pdf>
3. CDC, <https://www.cdc.gov/media/releases/2020/s020620-novel-coronavirus-19.html>
4. WJGA Donor Medical Eligibility Recommendations <https://www.wjga.org/2020/02/06/donor-medical-eligibility-recommendations-for-covid-19/>

ศูนย์บริการโลหิตแห่งชาติ สภากาชาดไทย
ถนนวิสุทธิกษัตริย์ กรุงเทพมหานคร 10330

ประกาศ ณ วันที่ 3 มีนาคม 2563
สงวนโทร. 0 2256 4300

ภาควิชาเวชศาสตร์การธนาคารเลือด
คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล

ประกาศ

ขอความร่วมมือทุกท่านที่มีไข้
ปวดศีรษะ น้ำมูก เจ็บคอ ไอ มีเสมหะ
หรือมีประวัติการเดินทางกลับจาก
ประเทศกลุ่มเสี่ยง
โปรดงดการบริจาคเลือดในช่วงนี้

14

ข้อแนะนำในตอนนี้อย่างผมคือ สำหรับพวกเราทุกคนที่“สุขภาพร่างกายแข็งแรงดีและยังไม่ไปสัมผัสเชื้อ” สมควรจะไปช่วยกันบริจาคเลือด เพราะไม่เช่นนั้นจะมีปริมาณเลือดไม่เพียงพอสำหรับผู้ที่มีความจำเป็นต้องใช้เลือดเพื่อการรักษา

15

ข้อแนะนำสุดท้ายสำหรับน้องๆ เทคนิคการแพทย์และผู้ปฏิบัติงานทางห้องปฏิบัติการที่จะต้องมีการสัมผัสเลือด น้ำเหลือง อุจจาระ สิ่งส่งตรวจทั้งหลาย ไม่ว่าจะเป็นจากคนไข้ที่ติดเชื้อหรือคนที่ยังไม่ติดเชื้อ (ตอนนี้เราก็ไว้ใจใครไม่ได้ทั้งนั้นแหละครับ) คือการทำ Universal Biosafety Precaution ครับ

“

อย่างที่ห้องปฏิบัติการแลปของผม ออกเป็นกฎระเบียบไว้เลยว่าทุกคนจะต้องสวมเสื้อกาวน์ในการปฏิบัติงาน สวมถุงมือ ใส่หน้ากากอนามัย ใส่แว่นตาปิดบัง เพื่อทำการตรวจตัวอย่างภายใต้ตู้ biosafety cabinet ตลอดเวลา ไม่ว่าตัวอย่างจะมาจากที่ไหนก็ตาม จะมีประวัติหรือไม่มีประวัติเราไม่สน เราจะต้อง **safety first** ครับ

”

ขอฝากไว้ในอ้อมใจทุกท่านว่า เลือดบริจาคมีอายุจำกัดครับ และต้องใช้อย่างต่อเนื่อง หากพวกเราผู้บริจาคเลือด มีสุขภาพแข็งแรง รู้สึกสบายดีและไม่มีอาการป่วยทางระบบทางเดินหายใจ **#พรุ่งนี้ไปบริจาคเลือดกันนะครับ**

